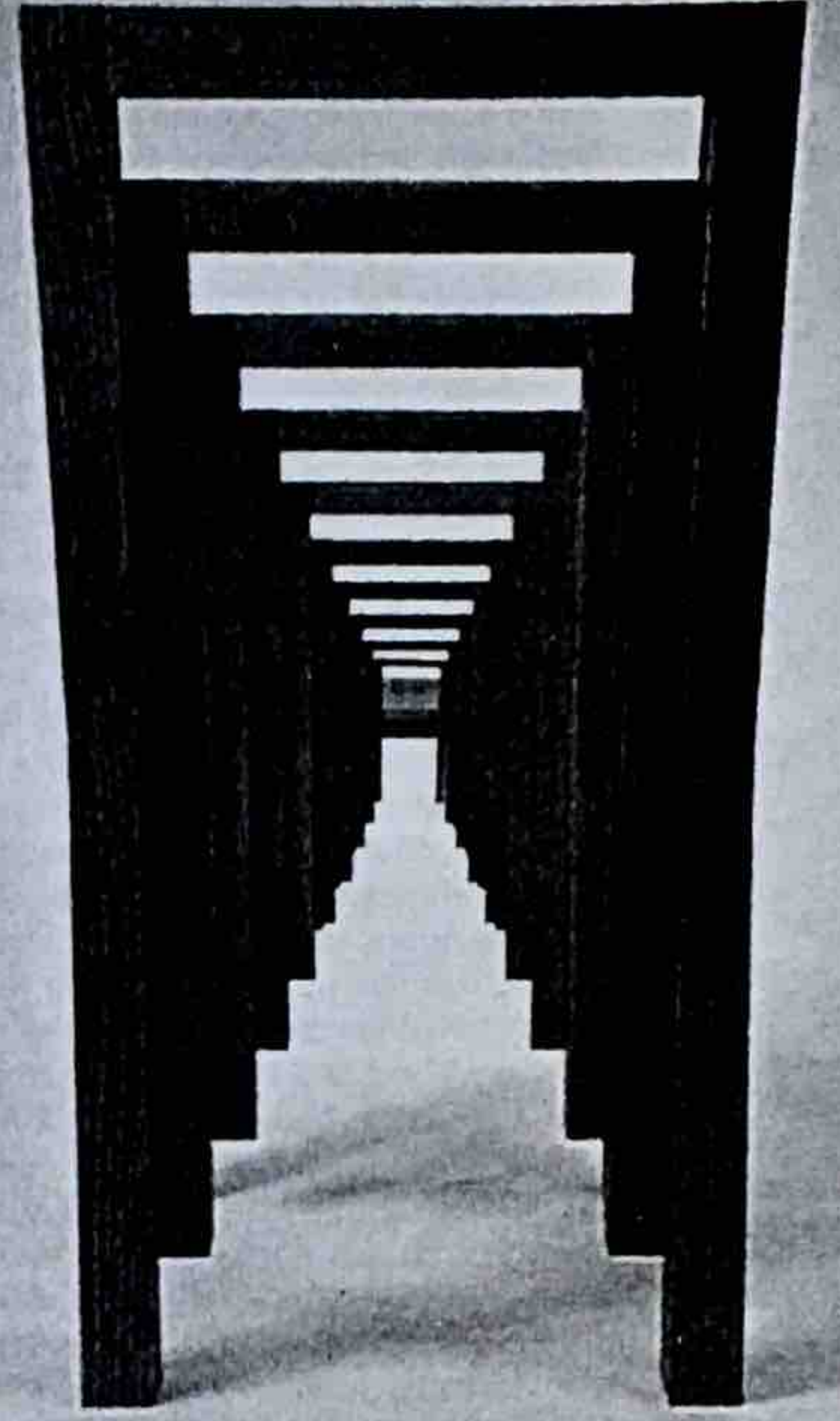
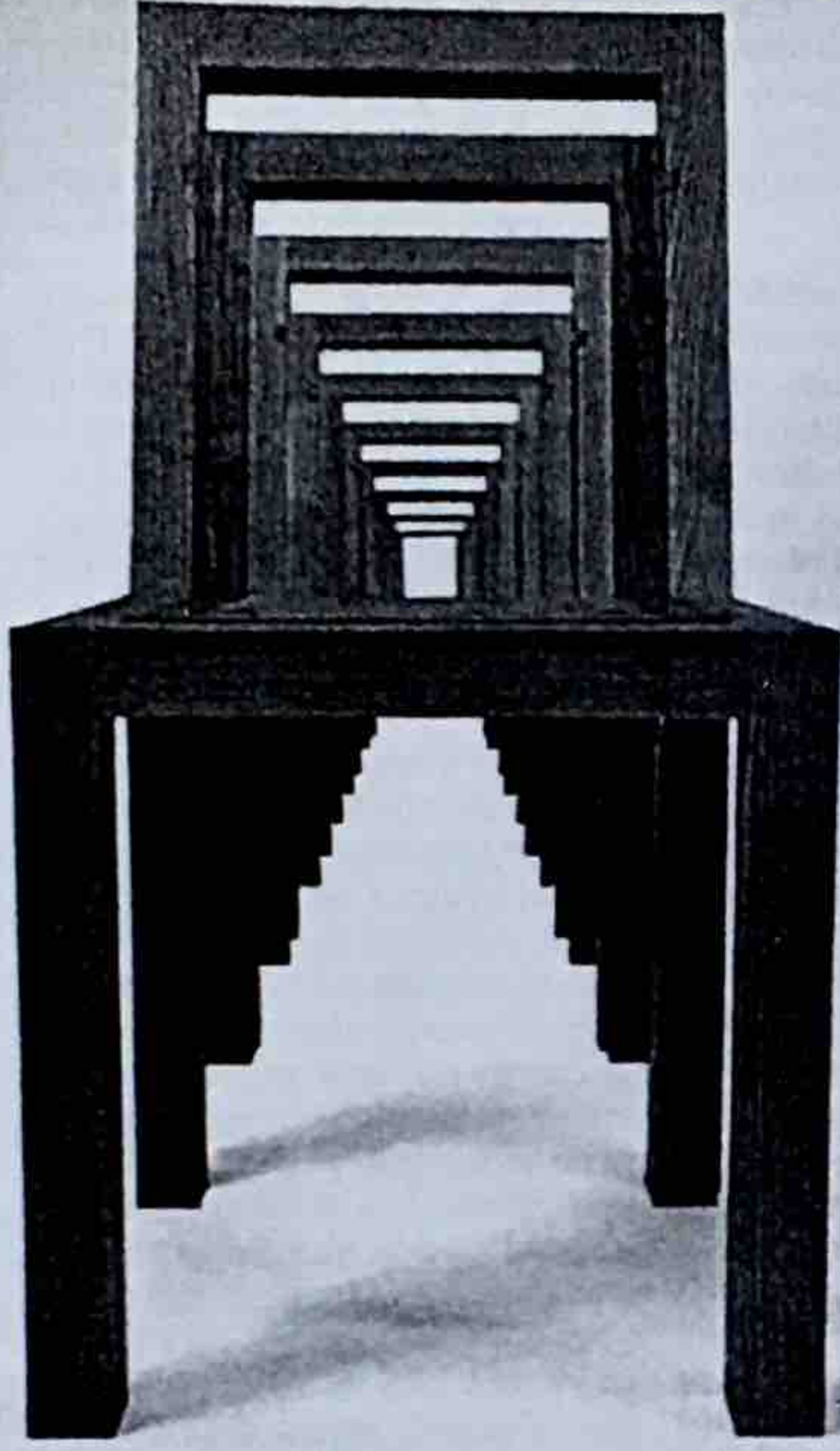

Duvar, Eylül-Ekim 2013, Sayı: 10

Sahi bir hayat kaç kişiliktir? -İsmail Güzelsoy'un *Sincap* Adlı Romanı Üzerine-

Seval Şahin

İsmail Güzelsoy, Türkçe edebiyatın başarılı yazarlarından biri. Banknot Üçlemesi adını verdiği serinin ilk kitabı *Sincap*, kurgudan anlatım tekniğine, yazar ve kahramanın metin içinde konumlanışlarına kadar oldukça ilgi çekici özelliklere sahip bir eser.

Eserde ilk dikkati çeken özellik kendi içinde birden çok katmanlı bir yapıyı barındırması. İskender adlı bir şairin vatan haini olarak nitelendirilmesi, peşindeki istihbarat ajanı, Ankara'da tanıştığı kalpazan ve onunla yolculuğu... Tüm bunlar birbiri içinde birçok metni doğuruyor. İskender'in bir hikâyesi var, bir de şairliği. Hikâyesiyle oldukça sıradan bir hayat sürmüş gibi görünmesine rağmen şiirleriyle birçok insanın dünyasını aydınlatan, onların dünyalarıyla konuşur bir şair portresi çiziyor. Diğer taraftan hayatta en çok sevdiği üç insandan biri ona ihanet etmiş durumda ama o, bu ihaneti kimin yaptığını sorgulamayı reddediyor. Diğer

taraftan ise bunu öğrenmek istemesine rağmen öğrenmediğinde kabullenip kabullenemeyeceği konusu sürekli kafasını kurcalıyor.

İskender'in peşindeki istihbarat ajanı Metin oldukça gel-gitler yaşayan bir kahraman. Sürekli kendisiyle ve çevresiyle bir hesaplama içinde. Bir gerçek olan bir de gerçek(te) olan iki şey var onun için. Metin bunlardan hangisinin önde gittiği meselesine romanın sonunda bir cevap bularak asıl kimliğini buluyor, fakat tüm bu geliş gidişler bir taraftan roman okuruna her seferinde farklı bir kahramanın metni yazılıyormuş gibi anlatılıyor (Bu noktada kahramanımızın adının Metin olması da önemli tabii). Romanı çokkatmanlı yapan unsurlardan biri bu şekilde sağlanmış. Metin'in bir istihbarat ajanı olarak "vatan haini" ilan edilmiş bir şairin peşine düşüp onun tüm hayatını gözden geçirirken kendisiyle hesaplaşması ve sonrasında asıl kimliğine kavuşması,

aşk ve melodram birlikteliğini de hiç beklenmeyen bir şekilde romana taşıyor. Bir tarafta bir macera romanı varken birden romanın içine Metin'in Ankara'da telefon santralinde tanıştığı kızla evlenip bir yuva kurma hayaline dalmasıyla hiç beklenmeyen bir etki ortaya çıkıyor, böylelikle ciddiliğin boyutlarından aşkın kıvrımlarına bir okur olarak iniveriyoruz.

Kalpazan Sincap'a gelince. Onun hem bir hikâyesi hem çizgileri hem de şiiri var. Şair İskender'in dizeleri onun da hayatına yolculuk ediyor fakat onun çocukluğunda başlayan gördüğü her şeyi çizgiye dönüştürme merakı bu işin içine kurguyu da katıyor. Oysa romanın sonunda İskender'e yazdığı mektupta "Ben hikâye kurmakta becerikli değilim!" (194) dese de romanda kurucu karakter olarak öne çıkan kendisi. Ancak tam da bu noktada romanın başta belirttiğim kahraman yaratma konusundaki farklılığına değinmeliyim.

Roman Sincap'ın kurucu kahraman kimliğinde sunulmasına rağmen İskender ve Metin'in de en az onun kadar birer kurucu kahraman olarak metne yerleştirilmiş olmasıyla çoklu bir kurguyu taşıyor. Bu ise roman içinde farklı şekillerde üretiliyor. Bunun ilki her kahramanın kendi hayatının bilinç akışından kendi düşüncesiyle anlatılması. Güzelsoy bunu öncelikle kahramanları için farklı bölümler açarak yapıyor. İkincisi ise romanda kahramanların birbirlerinin metinlerini yazması. Sincap, İskender'in yaşadıklarını bir çizgi romana dönüştürüyor. İstihbarat ajanı Metin, kendisine verilen dosya sayesinde peşinde olduğu İskender'in bütün hayatını gözlerinin önüne koyduğunda onun nereye kaçabileceğine dair bir kurgu yapmaya çalışırken bir yandan da kendi hayatının bir şiiri olup olmadığını gel-gitleriyle sorgulamaya açıyor. Sincap'ın ölen karısının kardeşi Süreyya, bir hizmetçi olarak yerleştirildiği evde, seyrettiği ve hayranlık duyduğu Türk filmlerindeki hayatı yaşadığına dair hayallerle dolu bir yaşam sürmekte. Kimi zaman gerçek ile bu filmlerin hayali birbirine karışıyor. Kendisine tanıdık gelen kişilerin nedense mutlaka bir filmde oynamış olacağını düşünerek imzalarını alıp, çerçeveletip duvarına asıyor. Sonundaysa kendini gerçekten bir Türk filmindeki hayatı yaşıyor buluyor.

İskender, romanın ilk sayfalarından itibaren kendisine ihanet edenin kim olduğu ve kendisi arasında gidip gelerek her seferinde diğer kahramanlar arasında bir köprü gibi çalışıyor. Onun dışında romandaki herkesin çocukluklarından itibaren hayatları hakkında bilgi sahibi olmamıza rağmen ona dair sadece ihanete uğradığı ve yurtdışına kaçmak üzere olduğundan başka bir şey bilmiyoruz. Bu bilmezlik durumu onun diğer kahramanlar arasında varlığıyla ve şiirleriyle bir köprü olmasını sağlayan unsur. Nitekim asıl yazar, romanın yazarı olan anlatıcı, bu çokkatmanlı metinlerle dolu romanda sadece İskender ile ilgili bölümlerde ortaya çıkar: "Onun biyografilerinin hiçbirinde yer almayan küçük bir ayrıntıdır bu." (7) "Onun, hayatındaki tek ciddi intihar girişimi olarak düşünebiliriz bu hareketi." (11) Yazar-anlatıcı bir de romanın sonunda bize romanla ilgili bilgi veren bir kişi olarak yeniden görünür, ancak buraki görünüm bütün metne hâkim bir tanrı-yazar görüntüsüdür ki bu durum da romanın çok katmanlılığını sağlayan unsurlardan biri olarak ortaya çıkar.

Sanatlar arasındaki ilişki, romandaki çok katmanlılığı sağlayan unsurlardan bir diğeri. Her kahramanın hikâyesi (biyografik ve otobiyografik metin olarak), İskender'in şiirlerine ait dizeler (bazen tam bir şiir bazense sadece birkaç dize), Sincap'ın çizgileri (çizgi-şiir, çizgi-hayat, çizgi-resim), Sincap'ın çizgilerinin kelimelerle yeniden inşası (yapılan çizgilerin bütün olarak bir resim gibi metinde anlatılarak gösterilmesi), İskender'in sığındığı Nazif Usta'nın baskı atölyesi, para

basamak için kullanılan makineler, yöntemler... Her biri birinden diğerine geçişlerle kelimelerde yeniden anlam buluyor. Elimizdeki metin hem yazar-anlatıcı hem de Sincap tarafından, biri kelimelerle diğeri çizgilerinin metinsel haliyle birlikte yazılıyor. Böylece roman hem metin hem görsel bir unsur olarak (metinde hiçbir görsel unsur kullanılmamasına rağmen) okur karşısına çıkıyor. Kelimeler, sesleri ve görüntüleriyle sadece bir romanı değil aynı zamanda metinsel bir çizgi-romanı tıpkı bir şairin dizelerinin matbaada dizilmesi gibi okurun gözleri önünde yeniden ve yeniden diyor. Bu bağlamda romanda bir kalpazanlık işiyle gerçek paraya en yakın parayı meydana getirmek için kurulan tüm anlatılar da yarattıkları metinlerle bu ilişkiyi görsellikte paralel hale getiriyor.

Romanda birbiri içine geçen birçok tür var. Bunların, romandaki metinselleşmesi ise bilinenden oldukça farklı. Örneğin biyografi türü. Güzelsoy, birkaç cümle ile bir biyografi yazıyor: "Hayatı boyunca biriktirdiği karmaşık, anlamsız gibi gözüken şekiller, küçük yaşantı kırıntıları öyle muazzam bir tasarımın parçalarıydı ki ortaya çıkan görüntü gözlerini kamaştırıyordu şimdi. İhanete uğramış olmak, bir üvey annenin işkencelerine katlanmak, babası seyahate çıktığında eve gelip giden adamlardan kimseye söz edememek, aşık olmak, ruhuna ve bedenine taptığı kadının, kardeşi gibi bildiği dayıoğluna gidişine seyirci kalmak..." (20). Edebî tür denilen kavramı metin içinde alaşağı eden bir durum bu. Tabii yazar sadece bu alaşağı edilecek bir durum de sayfalarca tasvir edilecek bir durum tek cümle ile özetleniveriyor: "Gotik bir harfe benziyoruz." Üstelik bu o kadar açık uçlu bir şekilde veriliyor ki roman kahramanı da bu özet üzerine kafa yormaya devam ediyor. Nazif Usta tarafından İskender'e söylenen "Gotik bir harfe benziyoruz." cümlesinin bütün bir hayatı kapsadığı, bunun Nazif Usta'nın kendi şiirini yazmasıyla paralelliği roman içerisinde başka metinlerle örülerek kurulmakta ve bu da anlatıcı-yazarın metindeki kehanetleriyle paralellik taşımakta. Metin'in kimin tarafından kurtarılabileceği, Metin'in kimi kurtaracağı ya da Sincap'ın ve İskender'in ilkinin çizgileriyle diğerinin şiirleriyle olabilecekleri önceden bilmesi bununla bağlantılı.

Çok katmanlılığı sağlayan sanatlar arası geçişler, edebî türlerin alaşağı edilmesi, kahramanların sürekli yeni metinler yaratması aslında romandaki temel bir unsura gönderme yapıyor: Hesaplaşma. Kimin kiminle hesaplaştığı meselesi roman boyunca Sincap ve İskender'in çıktıkları yolculuk gibi, her kahramanın neredeyse bir çizgi roman olarak düşünülmüş iç seslerini oluşturan banda karşılık geliyor. Neredeyse her birinin kafasının üzerindeki bantta bu kelime yazılı. İşte tam da bu sebeple *Sincap* oldukça ilginç bir roman olarak karşımızda duruyor. Tüm bu hesaplaşma, romanın sonunda her şeyin alaşağı edildiği bir şaşkınlığa dönüşüyor. Böylece neredeyse kendisini tamamen yalanlayan bir metinler bütününü karşı karşıya olduğumuzu düşünürken bu sefer de tanrı-yazarın romandaki metinleri oluşturan olayların gerçekliğine dair söylemlerle yeniden sarsılıyor. Bu şekilde yaşamak denilen gerçekliğin ne denli geçirgen, şeffaf ama bir o kadar da sahici olduğu meselesi gündeme geliyor. Bu gerçekleştiğinde Güzelsoy'un kitabın başına koyduğu Nazım Hikmet'in dizeleri bir başka metinde yeniden anlamını kazanıyor:

"Yaşamak şakaya gelmez,
Büyük bir ciddiyetle yaşayacaksın
Bir sincap gibi mesela,
Yani, yaşamının dışında ve ötesinde hiçbir
şey beklemeden,
Yani bütün işin gücün yaşamak olacak."